

Mérk-Vállaj ÁMK

Környezetnevelési program

A Nevelési Program jellemzői:

- Törvényességi kötelezettség: minden intézményben szükséges (iskola, kollégium)
- A KEN program a helyi tanulásfejlesztési célokat támogatja
- A helyi program új intézményi kapcsolatokat kezdeményez
- Források feltárását provokálja, megtanít gazdálkodni
- A pedagógusok között új együttműködésre készítet
- Az iskola tanuló-szervezetté válik
- Szervesen illeszkedik a minőségbiztosításhoz
- A fenntartó és az iskola új érdekszövetséget köthet
- Az Európai iskolákhoz való kapcsolódást segíti

(Az alábbiak egészségnevelés szempontjából nem tekinthetők teljesen kidolgozott programnak; inkább csak jelzésszerűen utalnak arra, hogy a környezeti nevelés és az egészségre nevelés nem választható el egymástól.)

1. ALAPOK

1.1. TÖRVÉNYI HÁTTÉR

Az **Alkotmány** környezetvédelemmel kapcsolatos paragrafusai:

- 8. § A Magyar Köztársaság elismeri az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége.
- 16. § A Magyar Köztársaság különös gondot fordít az ifjúság létbiztonságára, oktatására és nevelésére, védelmezi az ifjúság érdekeit.
- 18. § A Magyar Köztársaság elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.
- 70. § A Magyar Köztársaság területén élőknek joguk van a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez.

Környezet- és természetvédelmi jogszabályok

Környezetvédelmi törvény (1995. évi LIII. Törvény a környezet védelmének általános szabályairól). A törvény célként az ember és környezete harmonikus kapcsolatának kialakítása, a környezet elemeinek és folyamatainak védelme és a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosítását fogalmazza meg.

Legfontosabb alapelvei: a megelőzés, az elővigyázatosság, a leghatékonyabb megoldás, a helyreállítás, a felelősség, az együttműködés, a tájékozódás és a nyilvánosság. A törvény

5. számú melléklet

54. § 1. Cikkelye szerint „minden állampolgárnak joga van a környezeti ismeretek megszerzésére és ismereteinek fejlesztésére”. A nevelés állami és önkormányzati feladat. Legfontosabb dokumentumaként a NAT-ot, a Nemzeti Környezetvédelmi Programot (illetve annak részeként a Nemzeti Környezetegészségügyi Akcióprogramot) említi.

A **Természetvédelmi törvény** (1996. évi LIII. Törvény) kimondja, hogy a természeti értékeink védelme, a természetvédő szemlélet kialakítása elsődleges állami feladat. Kiemelt szerepet kell biztosítani a természet értékeinek megóvásában a civil szférának, az állampolgároknak, hiszen a nemzeti kincsnek minősülő természeti értékeink megőrzése az állampolgárok és önszerveződő csoportjaik aktív részvétele nélkül nem lehetséges.

Az 1997. Év XLI. **Törvény a halászatról és a horgászatról** is számos környezeti nevelési feladatot tartalmaz (tanfolyamok, vizsgák, fajismeret, természetvédelem).

A **géntechnológiai tevékenységről** szóló XXVII. **Törvény** 30. És 31. §-a foglalkozik az oktatással, a képzéssel és a tájékoztatással. Ennek értelmében „Az állami feladatok ellátása során a Kormány gondoskodik arról, hogy a géntechnológiával módosított szervezetek felhasználóival, fogyasztóival a iskolai és az iskolán kívüli oktatás, képzés, tájékoztatás keretében ismertetésre kerüljön a géntechnológia lényege és alkalmazásai, az így módosított szervezetek használatának környezeti, egészségügyi, gazdasági, társadalmi hatásai és kockázatai”.

Az **állatok védelméről és kíméletéről** szóló 1998. Évi XXVIII. **Törvény** célja, hogy elősegítse az állatvilág egyedeinek védelmét, fokozza az emberek felelősségtudatát az állatokkal való kíméletes bánásmód érdekében, valamint meghatározza az állatok védelmének alapvető szabályait. A törvény kimondja, hogy az oktatás során állatkísérletek elvégzésére a diákokat nem lehet kötelezni.

Nemzeti Környezetvédelmi Program (a Kormány 2031/1998. határozata) helyzetértékelése szerint: „A környezetvédelemben felmerülő problémák jelentős része vezethető vissza arra a tényre, hogy Magyarországon még nem megfelelő szintű a környezeti tudatosság foka. A lakosság ismeretei a környezetről, a környezetvédelemtől, annak megóvásáról hiányosak, és többnyire nem megfelelő színvonalúak.”. A társadalmi részvétel és tudatosság erősítésében kiemelkedő szerepe van a közoktatási, felsőoktatási és kulturális intézményekben folyó tevékenységnek.

1999-ben elkészült a **Nemzeti Biodiverzitás Stratégia**, a Globális Környezeti Alap és az UNEP (ENSZ) támogatásával. Az akcióprogram elkészítését az 1992-es Rió de Janeiróban megrendezett *Környezet és Fejlődés Konferencián* aláírt – általunk 1995-ben ratifikált biodiverzitás egyezmény – tette feladatunkká. E szerint minden államnak joga és kötelezettsége megőrizni saját természeti értékeit, gazdaságát, és az abból szerzett tudást. Ez csak társadalmi összefogással valósítható meg.

A 2000. évi **Hulladékgazdálkodásról** szóló XLIII. **Törvény** 54.§-a kimondja, hogy a Kt. 54-55. §-ában foglaltak alapján a hulladékgazdálkodással kapcsolatos ismereteket oktatni kell, azok a Nemzeti Aparenter részét képezik. Ezeknek az ismereteknek az oktatásával és terjesztésével – az állami, önkormányzati intézmények és más szervezetek bevonásával, valamint közszolgálati hírközlő szervek igénybevételével – elő kell segíteni, hogy a társadalom környezeti kultúrája növekedjen.

Egészségügyi jogszabályok

A **Nemzeti Környezet-egészségügyi Akcióprogram** (1996) 9.5 pontja részletesen foglalkozik a környezet-egészségügy oktatásával, nevelésével. Az oktatás, nevelés és szakképzés környezet-egészségügyi feladatait két nagy területre osztja:

- Környezet-egészségtani szakismeretekre és módszerekre azoknak a szakembereknek van szükségük, akiknek ez munkakörükkel közvetlenül összefügg. Számukra ezt a képzés során a képzési követelmények előírják.
- A környezetegészség kultúrája ugyanakkor az életvitel részeként a hétköznapi tudás és szokásrendszer egyik fontos eleme, minden embert érintő kulturális tényező. E kultúra az emberek életviteli szokásaiban, életmódjukban, értékrendjükben tükröződik. Kialakulása a családi szocializációban kezdődik, később az intézményes nevelés, oktatás és az iskolarendszeren kívüli hatások együttesen formálják.

1998-ban Koppenhágában a WHO Európai Regionális Bizottsága elfogadta az **Európai Egészség 21**. Nyilatkozatot amelynek célkitűzései többek között kimondják, hogy 2015-re a lakosságnak a társadalom minden rétegében egészségesebb életmódot kell kialakítani és hogy a régió lakosságának olyan biztonságosabb fizikai környezetben kell élnie, ahol az egészségre veszélyes szennyező anyagok nem haladhatják meg a nemzetközileg elfogadott határértékeket.

Az Egészségügyi Világszervezet számos idevonatkozó dokumentuma, az „Egészség 21” Regionális Stratégia szakmai háttérrel nyújt a hazai az „**Egészség évtizedének Johan Béla Nemzeti Programja**” 2002 kidolgozásához. Előzménye a Nemzeti Népegészségügyi Program (1066/2001 Kormányhatározat). A Program illeszkedik az EU népegészségügyi prioritásaihoz, és hazánk uniós csatlakozása további lendületet ad a sikeres végrehajtásnak.

Közoktatási jogszabályok

A **közoktatásról szóló** 1995. évi LXXIX. Többször módosított **törvény** szerint a pedagógiai programok felülvizsgálatánál az eddiginél nagyobb hangsúlyt kell fordítani a gyermekek érzelmi értelmi, erkölcsi fejlődésével kapcsolatos feladatokra, s a nevelés elsőrendű jelentőségű. A pedagógiai programok átalakításánál a személyiség és közösség fejlesztés megtervezésében kiemelt hangsúlyt kell fektetni a NAT kiemelt közös követelményeire, köztük a környezeti nevelésre.

A 41.§ 6. pontja szerint az iskola „felderíti a gyermekek és tanulók fejlődését veszélyeztető okokat, és pedagógiai eszközökkel törekszik a káros hatások megelőzésére, illetőleg ellensúlyozására. Szükség esetén a gyermek, a tanuló érdekében intézkedést kezdeményez”.

Az iskolai munkát tartalmi alapjaiban szabályzó közös követelményei között találjuk a környezeti nevelést. „A környezet ismeretén és személyes felelősségen alapuló környezetkímélő magatartás egyéni és közösségi szinten egyaránt legyen a tanulók életvitelét meghatározó erkölcsi alapelv.”

A környezeti nevelés fogalma

A környezeti nevelést összefogó nemzetközi és hazai szervezetek által (IUCN/1970 és KönKomp/2004) elfogadott meghatározás alapján:

- A környezeti nevelés olyan pedagógiai folyamat (értékfelismerés és fogalom meghatározás), melynek során a tanulót felkészítjük a környezet megismerésére, tapasztalataik feldolgozására, valamint az élő és élettelen természet érdekeit is figyelembe vevő cselekvésre.
- A nevelés folyamata segíti az ember és kultúrája, valamint az őt körülvevő biofizikai környezet sokrétű kapcsolatának megértéséhez és értékeléséhez szükséges készségek és attitűd kifejlesztésében.
- A nevelés hatást gyakorol a környezet minőségét érintő döntéshozatalra, személyiségformálásra és a megfelelő környezeti viselkedésmód kialakítására.

A környezeti nevelés célkitűzései

Rendszerszemléletre nevelés:

- A tanórán szerzett ismereteket összekapcsolni az élet valós ügyeivel.
- Önmaguk lássák meg a problémákat, azok összefüggéseit, és önmaguk keressék az arra adható válaszokat.
- A tanulók képesek legyenek megérteni a fejlődés és környezet kérdéseinek összefüggő rendszereit.
- A „minden mindennel összefügg” elvének kimutatása.

Az alternatív, problémamegoldó gondolkodás elsajátítása

- A problémákra válaszokat keressenek a tanulók.
- A problémák több alternatíva felállítását igényeljük, s az alternatívák értékelése, ellenőrzése után képesek legyenek a helyes megfelelő válasz kiválasztására.
- Szükséges elvégezni a javaslat ellenőrzését.

Globális összefüggések megértése

- A környezeti problémák között gazdasági, társadalmi problémák állnak, amelyek globális problémákká szövődnek.
- A globális kérdések alkalmasak leginkább arra, hogy beláttassuk, hogyan függ össze a fejlődés és a környezet.
- Egy-egy globális problémát azonosítsanak a globális probléma gyökereként vagy fordítva, annak eredőjeként.

A létminőség választásához szükséges értékek megmutatása

- Környezetünk minősége, gazdasága, létminőségünknek alapvető meghatározója.
- Megérteni a létminőséghez szükséges nem anyagi jellegű dolgok szerepét az életünkben.
- A népesség rossz egészségi állapotának hátterében jelentős részt környezeti problémák húzódnak meg.

A létminőséghez tartozó viselkedési normák és formák kialakítása

- Tudatosítani, hogy saját viselkedésünk, fogyasztásunk milyen nyomot hagy a bolygó felszínén.

5. számú melléklet

- Állapítsuk meg, hogy melyek iskolánk fő gyengeségei a fenntartható fejlődés szempontjából.
- Környezeti nevelés kiterjeszthető a családra is.

A természet, az élet, a biológiai sokféleség jelentőségének megértése

- Az ember a természet része, csak akkor van esélye a boldogulásra, ha együtt működik környezetével.
- Biológiai sokféleség nélkül nincs emberi létezés sem.

A szerves (organikus) kultúra fontosságának megismertetése a fenntartható fejlődésben

- Az ember történelme során nem csak szembefordult környezetével, hanem számos esetben tudott azzal harmóniával is élni. E harmonikus együttélés eredményeként alakult ki a szerves (organikus) kultúra.

Fogyasztóvédelmi feladatok

A pszichológiai mozgatókra és a helyes értékrend kialakítására kell törekednünk. Az értékek sorában fontos:

- A kívánság és a szükséglet különbsége.
- Az egyéni és a társadalmi jogok tiszteletben tartása.
- A természeti értékek védelme.

A NAT (243/2004) kiemelt fejlesztési feladatként határozza meg a környezeti nevelést:

A környezeti nevelés átfogó célja, hogy elősegítse a tanulók környezettudatos magatartásának, életvitelének kialakulását, annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék képes legyen környezeti válság elmélyülésének megakadályozására, elősegítve az élő természet fennmaradását és a társadalmak fenntartható fejlődését. A fenntarthatóság pedagógiai gyakorlata feltételezi az egész életen át tartó tanulást, melynek segítségével olyan tájékozott és tevékeny állampolgárok nevelődnek, akik kreatív, problémamegoldó gondolkodásmóddal rendelkeznek, eligazodnak a természet és a környezet, a társadalom, a jog és a gazdaság terén, és felelős elkötelezettséget vállálnak egyén vagy közös tetteikben.

2. ALAPELVEK, CÉLOK

2.1. ALAPELVEK, JÖVŐKÉP, HOSSZÚ TÁVÚ CÉLOK

Fő célunk a fenntarthatóság. Ennek biztosítása érdekében az általános céljaink, értékeink a környezeti nevelésben.

- Az egyetemes természetnek (a Világegyetem egészének), mint létező értéknek tisztelete és megőrzése, beleértve az összes élettelen és élő létezőt, így az embert is, annak környezetével, kultúrájával együtt.
- A Föld egészséges folyamatainak visszaállítására, harmóniára törekvés.
- A bioszféra és a biológiai sokféleség megőrzése.
- A testi- lelki egészség megőrzése.

5. számú melléklet

Helyi céljaink:

- Természeti-épített-szociális környezetünk ismerete, óvása, fejlesztése.
- A lakóhely fenti értékeinek kezelése.
- Hagyományok megismerése és védelme (iskola, család, település, nemzet).
- Azonosságtudat fejlesztése a fenti szinteken.
- Az iskolai környezet és életvitel „zöldítése”.

Az iskola hitvallása

A környezet- és az egészség egymástól el nem választható fogalmak. A természet-környezet óvása, védelme nélkül nem beszélhetünk egészséges emberi életről sem, mivel az ember a természet része. Az általa okozott természeti – környezeti szennyezések károsan hatnak vissza a saját szervezete működésére. Ennek szellemében kívánjuk nevelni a ránk bízott gyermekeket és programjainkkal a szülők és a környék lakóinak környezet- és egészségtudatos magatartását is fejleszteni kívánjuk.

Hosszú távú pedagógiai célok

- Az általános célokra vonatkozó érték- és szokásrendszer érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi megalapozása
- Az ökológiai gondolkodás kialakítása, fejlesztése
- Rendszerszemléleti nevelés
- Holisztikus szemléletmód kialakítása
- Fenntarthatóságra nevelés
- A környezetetika hatékony fejlesztése
- Érzelmi és értelmi környezeti nevelés
- Tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés
- Tolerancia kialakítása
- A környezettudatos magatartás és életvitel segítése
- Az állampolgári – egyéb közösségi – felelősség felébresztése
- Az életminőség fogyasztáson túlra mutató alkotóinak keresése
- Az egészség és a környezet összefüggéseinek feltárása
- Ismeretek és jártasságok kialakítása, amelyek segítségével képesek lesznek megelőzni az egészségügyi problémákat, illetve csökkenteni azok súlyosságát
- Helyzetfelismerés, ok-okozati összefüggések
- Problémamegoldó gondolkodás, döntésképeség
- Globális összefüggések megértése
- Létminőség választásához szükséges értékek, viselkedési normák kialakítása
- Az orvostudomány eredményeiből levonható helyes magatartásra, tevékenységre történő aktivizálás
- A családi életre nevelés fejlesztése
- Az egészséges életvitelhez szükséges képességek fejlesztése

Kulcsszavak

- szeretet
- tisztelet, megbecsülés
- harmónia
- mértékletesség
- takarékoság
- alázat

5. számú melléklet

- „a kicsi szép”
- esztétika
- empátia, segítőkészség
- tolerancia
- komplementaritás
- együttműködés
- kölcsönhatás
- felelősség
- ökológiai fenntarthatóság
- mérték és mértéktartás
- öröm, vidámság
- globális gondolkodás
- lokális cselekvés
- holisztikus világszemlélet
- szelidség

2.2 KONKRÉT CÉLOK ÉS FELADATOK

- természeti – épített – szociális környezetünk ismerete, óvása, fejlesztése
- helyi értékek és problémák feltérképezése
- helyi célok megfogalmazása (pl. öreg fák megóvása, faültetés, madárvédelem, örökbefogadott patak, hulladék, iskolai büfé zöldítése, energiatakarékosság, helyi védettség stb.)
- lakóhely megismerése (értékek, gondok – a megoldás módjai)
- hagyományok védelme: család – iskola –település – nemzet szinteken
- azonosságtudat fejlesztése a fenti szinteken
- a szülőkkel, az iskola környezetében élőkkel a kommunikáció fejlesztése

A Nemzeti Alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 243/2003. sz. kormányrendelet kiemelt fejlesztési feladatként definiálja a környezeti nevelést. Elengedhetetlenül szükséges a NAT részeként a környezetvédelmi, természetvédelmi oktatás továbbfejlesztése.

2.3. HELYZETKÉP

Iskolánk az ország keleti részén Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a Nyírség és a Szatmár-Beregi-síkság találkozásánál fekvő központi településen Mátészalka városában helyezkedik el.

Az intézmény a város központjában lakótelepi és kertesi házak övezetében a 49. számú főút mentén fekszik. Iskolánk a település legrégebbi és egyben a legújabb általános iskolája a hagyományos és új építési mód ötvözte.

Kultúralt környezetben tanulóinknak lehetősége van a német kisebbségi nyelv, az angol nyelv, az informatika kiemelt óraszámú történő elsajátítására, de a lehetőségek adóttak a művészetek területén is, pl.: zongoratanulás, rajz és tűzzománc szakkör, kiemelt óraszámú ének-zene oktatás. Magas szintű az oktatás a többi tantárgyból is, ezt a kiváló pedagógusokon kívül a szakköri tevékenységek is biztosítják. Tanulóinknak lehetőségük van külföldi táborokban való részvételre (Ausztria, Szlovákia). 12 éves kapcsolat fűzi

5. számú melléklet

iskolánkat az ausztriai Ried városához. Erdei iskolába évenként eljutnak tanulóink az ország távolabbi tájaira és van saját táborunk Tivadaron, amelyet a jövőben tervezünk Erdei iskolaként is működtetni.

Az iskola épületének milyensége, berendezési tárgyai szintén fontos szerepet játszanak a környezettudatos magatartás kialakításában.

2.4. ERŐFORRÁSOK

1. Személyi:

A.) Belső: tanárok, diákok, technikai dolgozók, iskolaorvos, védőnő, szabadidő szervező

Pedagógusok: programok szervezése, lebonyolítása, dekoráció

Technikai dolgozók: szelektív gyűjtés segítése, programok segítése, beszerzések

Tanulók: tantermek, zöld területek, udvar havonkénti rendezése, hulladékgyűjtés, tisztasági ellenőrzések

B.) Külső: szülők, lakótelep lakói és egyéb partnerek

2. Anyagi:

- Iskolai tanulói keret
- Tanfolyami, bérleti bevételek
- Pályázatok

3. TANÓRÁN KÍVÜLI LEHETŐSÉGEK

Célkitűzések

A választott programok és az alkalmazott módszerek

- Fejlesszék a tanulók szociális képességeit
- Adjanak lehetőséget új ismeretek megszerzésére (biológiai sokféleség, fenntartható fejlődés)
- Rendszerezzék, szelektálják, mélyítsék el a már meglévő ismereteket
- Szintetizálják az egyes tantárgyak nyújtotta analitikus ismereteket, tanítsanak rendszerszemléletre
- Alakítsanak ki kritikus gondolkodást
- Fejlesszék a környezeti harmónia megteremtése érdekében fontos képességeket (pl. problémamegoldó, konfliktuskezelési képességek, tolerancia, alternatív gondolkodás)
- Ösztönözzenek az egészséges, környezetbarát életmód elsajátítására
- Alakítsanak ki környezeti érzékenységeket, helyes szokásokat, viselkedési normákat
- Neveljenek a hagyományok tiszteletére
- Mutassanak követendő mintákat
- Ösztönözzenek felelősségteljes cselekvésekre (tárják fel, hogy mit tehet a tanuló egyéni életében a környezeti problémák megoldása, megelőzése érdekében); tárják fel a tanulók számára a globális kérdések alapvető gazdasági, társadalmi hátterét, tegyék világossá a tanulók számára, hogy az ember a természet része, és csak akkor van esélye a boldogulásra, ha kész együttműködni környezetével, és nem uralkodni akar felette

5. számú melléklet

Szakkörök:

A tantárgyakkal megegyező szakkörök tematikájába építjük be a környezeti nevelést. Külső szakembereket kérünk fel egyes programok megvalósításához (pl. polgárvédelmi szakember, természetvédelmi szervezetek előadói, stb.).

Tanulói pályázatok:

Az egy-egy környezetvédelmi probléma kiadása önálló feldolgozásra. Formája többféle lehet: szakmai dolgozat, rajz, fotó, irodalmi alkotás, stb.

Tábor, tanulmányi kirándulás:

Olyan táborokat szervezünk, ahol lehetőség van a természeti környezet megfigyelésére, természetvédelmi területek meglátogatására.

A tanulóközösség összekovácsolása, az élményszerzés, a távolabbi tájakkal, nevezetességekkel való megismerkedés, hazánk felfedezése a cél.

A környezetvédelem jeles napjai: A természet-környezetvédelem jeles napjairól a tanórákba beépítve illetve külön programokat szervezve emlékezhetünk meg és tudatosíthatjuk a jelentőségüket.

Február 2.	Vizes élőhelyek
Március 6.	Nemzetközi Energiatakarékossági Nap
Március 22.	Víz Világnapja
Április 22.	Föld Napja
Május 10.	Madarak és Fák Napja
Június 5.	Környezetvédelmi Világnap
Szeptember 16.	Ózon Világnapja
Szeptember 22.	Autómentes Nap
Szeptember 23.	Takarítási Világnap
Október 4.	Állatok Világnapja
Október 15.	Nemzeti Gyaloglónap
Október 21.	Földünkért Világnap
Október 31.	Takarékossági Világnap
November 17.	Füstmentes Nap

Akciók – Egy-egy helyi környezeti probléma megoldására vagy jeles napokon szervezzünk olyan akciókat, amelyek felhívják a lakóhelyünk közösségének figyelmét egy-egy helyi vagy globális környezeti problémára. A megmozdulást szervezhetjük magunk is, de csatlakozhatunk helyi vagy országos környezetvédő szervezetek akcióihoz (pl.: Takarítási világnap, Autómentes nap).

Kiállítások – Rendezzünk iskolánkban nyitott, a nagyközönség által is látogatható környezetvédelmi kiállításokat (pl.: szemszobrászat, természeti értékeket, helyi problémákat bemutató kiállítás.) Jó lehetőség a környező iskolákkal való kapcsolattartásra.

Iskolai zöld médium – Az iskolai könyvtárban létesítsünk külön polcot a környezeti témakörökkel foglalkozó könyveknek, videofilmeknek, CD-lemezeknek. Ezzel a megoldással a tanulók könnyebben átlátják a rendelkezésükre álló irodalmat, szívesebben kutatnak, olvasgatnak.

5. számú melléklet

Iskolarádió – Különösen alkalmas arra, hogy a környezet és természetvédő csoportok rendszeresen tartsák a kapcsolatot a teljes diáksággal, beszámoljanak munkájukról, ébren tartsák a környezetvédelem gondolatát, fontosságát.

Média – Fontos, hogy az iskola környezetvédelmi tevékenysége ismert legyen a helyi, illetve tágabb közösségben. Ezért tartsunk szoros kapcsolatot a helyi médiával és gondoskodjunk az érdemi események, eredmények, feltárt problémák megismertetéséről.

Tanulmányi kirándulás – Szervezzünk egy- vagy több napos tanulmány utat egy-egy konkrét téma részletesebb megismertetésére, egy-egy terület, táj megismerése céljából. Ellátogathatunk kisebb-nagyobb gyerekcsoportokkal tanösvényekre, nemzeti parkokba, természetvédelmi területekre, vadasparkokba, botanikus kertekbe, múzeumokba.

Iskolai biokert, komposztálás – Különösen fontos az iskolákban az iskolakert kialakítása. Az iskolai (konyhai és tanulói) hulladékot naponta komposztálhatják, elsajátítva ezen keresztül a komposztálás technológiáját, a szelektív hulladékgyűjtés alapjait.

Tanösvény – Az iskolakertben, vagy környékén kialakíthatunk tanösvényt, már meglévő illetve általunk ültetett növények meghatározásával és rövid ismertető készítésével.

Zöldesítés – A környezetvédelmi jeles napokhoz kapcsolva vagy önálló programként, a szülők ill. az iskola-közel (lakótelep) lakosság megnyerésével cserjék, fák ültetésével szépíthetjük környezetünket és a zajtól, portól védhetjük szervezetünket.

Különválogató (szelektív) hulladékgyűjtés – A helyi hatóságok bevonásával szervezzük meg az egész iskolára kiterjedő szelektív hulladékgyűjtést és elkülönített elszállítást legalább a papírhulladék és száraz elem vonatkozásában. Ezen tevékenység határfoka nagy, hiszen jelentős mértékben kihat a tanuló tágabb környezetére is.

Vetélkedők, tanulmányi versenyek – Az érdeklődő, ambiciózus tanulókat ösztönözzük arra, hogy vegyenek részt helyi, regionális és országos versenyeken.

Városismereti program – A Diákönkormányzattal való együttműködés keretében szervezzünk olyan programokat, amelyek során megismerhetik a gyerekek a szűkebb és tágabb környezet jellemző épületeit, tereit és egyéb objektumait. Az ismereteket vetélkedők, illetve kiállítások formájában lehet még jobban rögzíttetni a tanulókkal.

Kapcsolattartás külső segítő partnerekkel – Találkozzanak a tanulók a helyi és országos környezet- és természetvédő civil szervezetekkel.

Művészeti csoportok, ünnepségek – Használjuk ki a művészetek iránti érdeklődést. Néhány problémára próbáljuk ráirányítani a figyelmet a művészet eszközeivel. Szervezzünk irodalmi műsort (pl. Föld napja, Víz világnapja). Természetes anyagok felhasználásával készítsük el egy környezetbarát lakóház, porta modelljét. Éljük a drámapedagógia korszerű módszereivel is.

Kézműves foglalkozás – A természet adta anyagok illetve az újrahasznosítható hulladék-anyagok felhasználásával különböző díszeket, kompozíciókat készíthetünk, amelyekből kiállítás vagy vásár is szervezhető (pl. Karácsonyi vásár)

5. számú melléklet

Diák Önkormányzati nap – Az iskolai programnak mindig lehet környezet és természetvédelmi része is.

Napközis szabadidős foglalkozások – Séta a környéken, termések gyűjtése.

Látogatások – Állatkertben, múzeumban, botanikus kertben, arborétumban, tanyán, Nemzeti Parkban, szeméttelen, hulladékégetőnél, szennyvíztisztító telepen, stb. Ennek során előre megadott szempontsor vagy feladatlap segítségével buzdítsuk a gyerekeket az önálló felfedezésre, az ismeretek önálló feldolgozására.

Szempontok a módszerek kiválasztásakor

- alkalmazkodjanak az életkori sajátosságokhoz
- vonjanak be minél több tanulót
- az iskola keretei túl is legyenek hatással
- a természetbe szervezett tevékenységek száma a lehető legtöbb legyen
- alapvetően pozitív szemléletet tükrözzenek, kerüljük a katasztrófapedagógiát
- a lakóhelyi vagy közéleti konkrét példára alapozzanak, kötődjenek a napi élethez
- nyújtsanak sok élményt a tanulóknak
- az érzelmeken át hassanak
- a személyes megtapasztaláson alapuljanak
- együttműködésen alapuljanak (teljes tantestület, egyéb iskolai dolgozók, külső szövetségek, szülők, stb.)
- alapozzanak a korosztály kíváncsiságára, versenyszellemére, öntevékenységére, megismerési vágyára, korszerű technikai ismeretére
- legyen bennük sok játékos elem

4. ISKOLAI KÖRNYEZET

- A tantermek, folyosók, aula esztétikus kialakítása a cél
- Az udvar tiszta, rendes, játszótérrel, sportpályával rendelkező terület
- Virágokkal díszített belső és külső térrel rendelkezünk
- Kresz oktatópálya, szabadtéri helység, és mesterséges tó szolgálja a színvonalas oktatást
- Anyag- és energiatakarékos gazdálkodás jellemzi iskolánkat és erre neveljük tanulóinkat
- Törekednünk kell az iskolai büfében egészségesebb élelmiszerek árusítására
- Ösztönözzük tanulóinkat a gyalogos és kerékpáros közlekedésre, esztétikus kerékpártároló áll rendelkezésre az udvar területén
- Igyekszünk az iskola udvarát és környezetét parkosítani, rendszeresen takarítani.

5. KOMMUNIKÁCIÓ

Iskolán belül:

Munkaértekezletek, faliújság, felelősök rendszere (DÖK), egyéni beszélgetések, iskolarádió, isi- és suligyűlések.

5. számú melléklet

Iskolán kívül:

Tájékoztató füzet, szülői faliújság, szülői értekezletek, iskolaszék, SZMK-megbeszélések, szórólapok a tanulóknak, lakógyűlések, kábel-tv, helyi újság, önkormányzati nyílt ülések, elektronikus levelek, faxok, levelek.

6. A tanulók mérése, értékelése

A környezeti nevelés eredménye nem mérhető olyan egzakt módon, mint a tantárgyi tudás. Az sem egyértelmű, hogy mi tekinthető az iskolai és mi a családi nevelés eredményének. A fejlődés folyamatos követése és az iskolai célokkal történő összevetése alapvető nevelői kötelesség. Tanulóink neveltségi szintje és beállítódásának értékelése magatartásuk és szorgalmuk minősítéseként jelenjék meg.

A tanórai, ezért nagyrészt kötelező tartalmi, ismeret jellegű tudás mérése, értékelése az adott tantárgy sajátosságainak, megfelelően történik. Az itt felsorolt lehetőségek elsősorban a projektekhez és tanórán kívüli tevékenységekhez kapcsolódnak. A nevelési hatások vizsgálata az osztályfőnökök feladata, együttműködve a környezeti nevelési munkacsoporttal.

7. A környezeti nevelés szakmai programja

Szeptember:

Feladat: A tiszta iskoláért mozgalom meghirdetése.

Módszer: Felelősök megválasztása, értékelőtábla elkészítése, valamint folyamatos ellenőrzés.

Felelősök: DÖK, osztályfőnökök

Várt eredmények: tiszta szemémtmentes, esztétikusan dekorált osztálytermek, rongálások csökkenése

Feladat: Szeptember 10. Autómentes nap

Módszer: Minél kevesebb gyerek járjon autóval iskolába.

Felelősök: osztályfőnökök

Értékelés: Osztályfőnökök felméri, hogy az osztálynak hány % -a jött gyalog. Iskolai szinten értékelés.

Várt eredmények: Tisztább, füstmentesebb levegő az iskola környezetében, kisebb zaj és por ártalom.

Feladat: Szeptember 16. Az Ózon Világnapján megismerkednek a globális környezeti problémákkal.

Módszer: Alsó tagozat: Globális környezeti problémák szavainak gyűjtése, magyarázata, szinonimák keresése, pár soros versikék írása.

Felső tagozat: Kiselőadás, fogalmazás írása a globális problémákról és azok megoldásáról.

Felelős: magyar nyelvet tanító tanárok és osztályfőnökök

Értékelés: A legjobb munkák díjazása és megjelentetése faliújságon, sajtóban.

Várható eredmények: A tanulók lássák, hogy a környezeti problémák mögött gazdasági, társadalmi problémák állnak, melyek globális problémákká szövődnek. Ezek okait legyenek képesek azonosítani saját környezetükben, életükben és tanuljanak meg ezeket szem előtt tartva cselekedni.

5. számú melléklet

Feladat: Szeptember 23. Takarítási Világnap alkalmából a tantermek dekorációs versenyének kiírása, értékelése.

Felelős: Iskolavezetés, osztályfőnökök

Értékelés: Javul a környezet esztétikája, jelentős a személyiség fejlesztő hatása. A közös munka nagyobb megbecsülést hoz. Munkájukhoz főként természetes anyagokat használnak fel a tanulók.

Október

Feladat: Újrahasznosítható anyagok gyűjtésének megszervezése. (pl. papír, műanyag)

Módszer: Bekapcsolódunk a szelektív hulladékgyűjtési akcióba, melyet iskolánkban is megszervezünk.

Felelős: DÖK, osztályfőnökök

Értékelés: A hozott mennyiség alapján a DÖK jutalmazza az osztályokat.

Várható eredmény: Szemlélet változás kialakítása, hogy a tanulók megtapasztalják, hogy pazarlóan bánunk az anyagokkal, mert sok mindent kidobunk, ami újra hasznosítható.

Feladat: Október 6. Állatok Világnapja. Téma nap: Nálátok laknak-e állatok? Állattörténetek, kiállítás készítése.

Módszer: Kedvenceink – fotókiállítás, állattörténetek, tesztek, rajzok

Felelős: minden órát tartó nevelő

Értékelés: A legjobb alkotások díjazása tanulói szavazatok alapján.

Várható eredmények: az állatok szeretete, gondozása fejlődik. A kipusztult állatok és azok okainak megismerése fejlődik. Kutyatartás szabályainak megismerése.

Feladat: Október 15. Nemzetközi Gyalogló Nap felhívása, megszervezése, értékelése a fali újságon.

Módszer: Az iskolába jutás megszervezése gyalog vagy kerékpáron vagy tömegközlekedési eszközön. Levegő szennyezés vizsgálata az iskola körül. A mért adatok összehasonlítása.

Felelős: testnevelő, kémia tanárok és osztályfőnökök

Értékelés: Az osztályok közötti verseny értékelése.

Várható eredmények: Minden tanuló tapasztalja, hogy a mozgás a friss levegőn felüdíti, kevesebb a zaj és ez által a levegő szennyezettsége. Beszéljenek rá másokat is a környezetkímélő közlekedésre.

Feladat: Október 31. Takarékosági Világnap

Módszer: Felhívás meglévő értékeinkkel való takarékoságra.

Felelős: osztályfőnökök

Értékelés: beszámolók alapján, osztályfőnöki órákon

Várt eredmények: kisebb energia számla, kevesebb vízfogyasztás

November

Feladat: November 17. Füstmentes Világnap

Módszer: Kiselőadások diákok részéről – felvilágosító előadások külső szakember igénybevétele. Füstmentes otthon meghirdetése.

Felelős: osztályfőnökök

Értékelés: Az előadásokról készített TOTÓ értékelése. Osztályonként hány család valósította meg a Füstmentes Napot?

Várt eredmények: Minél nagyobb számban legyenek füstmentes otthonok. Tisztább, egészségesebb környezet elérése.

December

Feladat: Játékbörzék megszervezése. Helyes vásárlási, fogyasztási, csomagolási szokások megismerése.

Módszer: Ismeretterjesztő filmek a helyes vásárlási szokásokról. Megfigyelések a bevásárló központokban. Feljegyzések készítése. Népi hagyományok megismerése, népi játékok, népi ételek készítése.

Felelős: osztályfőnökök, magyar tanárok, DÖK, szülők

Értékelés: Környezetkímélő csomagolási technikák versenye, díjazása.

Várható eredmények: A gyerekek megismerkednek azzal, hogy a túlzott csomagolás felesleges. Vásárlási szokásainkról, megfigyeléseinkről jegyzetet készítenek, amely bizonyítja, hogy sok felesleges dolgot vásárolunk. Megismerkednek az élelmiszerek tartósító és színező anyagaival.

Feladat: Madár Karácsony szervezése.

Módszer: Madár kalácsok, etetők, odúk készítése. Szánkózás, túrázás keretében természetbeni elhelyezésük, valamint az iskolaudvaron.

Felelős: biológia tanárok

Értékelés: madáretetőt, odúk kiállítása

Várható eredmények: Természet szeretete, tisztelete kerüljön előtérbe. A csoportos megoldás pozitív élményhez juttatja a tanulókat.

Január

Feladat: Más emberek szokásainak, más tájak környezeti problémáinak megismerése.

Módszer: Újságcikkek írása és riport készítés

Felelős: Könyvtáros és magyar tanárok

Értékelés: A legjobb írások nyilvánosságot kapjanak.

Várható eredmények: Javul a kritikai érzékük, vélemény nyilvánításuk.

Február

Feladat: Február 2. Vizes Élőhelyek Napja – és a Tisza Élővilágának Emléknapja.

Módszer: Természetvédelmi egyesület előadójának meghívása. Rajpályázat meghirdetése a Tiszáról.

Felelős: osztályfőnökök és szaktanárok

Várható eredmény: Több ismeret a vizes élőhelyekről, folyóvizeinkről és a Tiszáról.

Feladat: Előkészületek az energiatakarékossági hónap megszervezésére. Takarékoskodj Program Megismerése.

Módszer: Előadás szervezése a megújuló energiaforrásokról. Verseny szervezése: feladatlapok, számítások, rajzversenyek. Takarékosági ötletbörze.

Felelős: fizika, matematika szaktanárok

Értékelés: A legtöbb feladatot végző tanulók díjazása, az eredmények nyilvánossá tétele.

Várható eredmények: A tanulók megismerik a környezetet legjobban szennyező iparágakat, és számításaikkal szembesülnek azzal, hogy mennyire pazarlóan bánunk az energiával.

5. számú melléklet

Március:

Feladat: Március 6. Nemzetközi Energia Takarékosági Világnap alkalmából pályázat meghirdetése.

Hogyan takarékoskodjunk az energiával? Alternatív energiák felhasználása.

Módszer: Rajzpályázat, vers és prózaírás

Felelősök: osztályfőnökök, szaktanárok

Értékelés: Kész pályaművek értékelése, díjazása.

Várható eredmények: Alternatív energiák megismerése, takarékosági lehetőségek.

Feladat: Március 22. A Víz Világnapja – Kerékpártúra a Krasznához, szennyvíztelep megtekintése, térképkészítés.

Módszer: megfigyelések, kísérletek, feljegyzések

Felelős: osztályfőnökök, kémia, biológia tanárok

Értékelés: Beszámolók a tanulók élménye alapján és azok értékelése.

Várható eredmények: Nagyobb körültekintéssel használjuk az értékes ivóvizet. Édesvizek megbecsülése, tisztaságának megőrzése.

Április:

Feladat: Április 22. A Föld Napja – Ünnepi műsor készítése és előadása.

Módszer: Zöldítés az iskola körül. Védnökség vállalása egy terület, vagy egy fa felett. Kertszépítések. Bekapcsolódás a helyi akciókba. Üzemlátogatás szervezése.

Felelős: Osztályfőnökök, szaktanárok

Értékelés: Feladatlap kitöltése: Mennyire vagy környezetvédő?

Várható eredmények: Környezetigényes kultúra, esztétikus környezet kialakítása. Nem elég, ha feltárják, ismerik a környezeti problémákat, aktív, cselekvő részvétellel kell munkálkodni azok megszüntetésén.

Május:

Feladat: Május 10. Madarak és Fák Napja

Módszer: Akadályverseny, játékos vetélkedő a szabadban. Parlagfű megismerése, írtása.

Felelős: szaktanárok

Értékelés: A legeredményesebb díjazása.

Várható eredmények: Bővül a tanulók fajismerete, madárvédelmi ismerete fejlődik az állatok iránt érzett szeretete, megbecsülése.

Június:

Feladat: Június 5. Környezetvédelmi Világnap programja az Erdei iskola szervezése.

Módszer: Kézműves foglalkozások, terepi programok szervezése. Népi játékok megismerése. Más népek szokásainak, játékeinak megismerése.

Felelős: szervező tanárok

Értékelés: A készített alkotások kiállítása. Fotó kiállítás készítése az ott töltött napokról.

Várható eredmények: A tanulók megismerkednek az élőhely komplexitásával, természeti és épített környezeti értékeivel, az ökológiai összefüggésekkel, természet és környezetvédelmi feladatokkal